

Sygn. akt : I ACz 373/18

POSTANOWIENIE

Dnia 14 maja 2018r

Sąd Apelacyjny w Krakowie I Wydział Cywilny w składzie :

Przewodniczący : SSA Grzegorz Krężolek

Sędziowie : SA Paweł Rygiel , SA Rafał Dzyr

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2018r w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika L. Urzędu (...)w B.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

o zapłatę

na skutek zażalenia strony pozwanej

od rozstrzygnięcia zawartego w punktach II III sentencji postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 31 października 2017r w przedmiocie oddalenia zarzutu niedopuszczalności drogi sądowej i wstrzymania wykonania nakazu zapłaty ,

sygn. akt : I C 1533/17

Postanawia

Oddalić zażalenie

SSA Rafał Dzyr SSA Grzegorz Krężolek SSA Paweł Rygiel

Sygn. akt : I ACz 373/18

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 31 października 2017r, Sąd Okręgowy w Krakowie w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika L. Urzędu (...)w B. , przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. o zapłatę 12 218 887 zł z odsetkami z tytułu podatku akcyzowego i zaległej opłaty paliwowej , która była zabezpieczona wekslem własnym in blanco , wystawionym przez stronę pozwaną ;

- zwolnił stronę pozwaną od kosztów sądowych [pkt I] ,

- oddalił postawiony przez nią , zawarty w zarzutach od nakazu zapłaty , wydanym przez Sąd w dniu 8 czerwca 2017r , zarzut niedopuszczalności drogi sądowej[pkt II] oraz

- oddalił jej wniosek o wstrzymanie nakazu [pkt III sentencji postanowienia]

Jak wynika z treści motywów orzeczenia , jakkolwiek dochodzona przez stronę powodową należność ma charakter publiczno prawny , w ocenie Sądu I instancji, zarzut niedopuszczalności drogi sądowej nie jest usprawiedliwiony.

Wynika to z faktu , że Skarb Państwa jednoznacznie zdefiniował swoje roszczenie procesowe jako mające podstawę w wekslu zabezpieczającym spełnienie tego świadczenia , który w warunkach nie wykonania przez pozwaną spółkę ,

został prawidłowo wypełniony przez remitenta , w oparciu o wiążącą strony deklarację wekslową i przed wszczęciem postępowania, nieskutecznie przedstawiony spółce (...) do wykupu.

W dalszej części swojego stanowiska Sąd I instancji argumentował , że publiczno - prawny charakter należności Skarbu Państwa i możliwość jej egzekwowania na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji , na podstawie administracyjnego tytułu wykonawczego nie przesądza o tym , iż droga sądowa dla jej dochodzenia jest wyłączona.

Odwołanie się przez Skarb Państwa do weksla jako podstawy dochodzonego roszczenia, zważywszy na samodzielny z tego punktu widzenia , autonomiczny , a przy tym abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego, pozwala na potwierdzenie możliwości dochodzenia należności z tego stosunku wynikającej przed Sądem powszechnym , niezależnie od tego , jakie cechy ma stosunek podstawowy nawiązany uprzednio pomiędzy wystawcą weksla i uprawnionym do zapłaty sumy wekslowej.

Wskazał , że nawet przeniesienie sporu na płaszczyznę stosunku podstawowego , który pomiędzy stronami rozstrzyganego sporu, ma niewątpliwie charakter publiczno - prawny nie prowadzi do zmiany treści roszczenia jako takiego .

Nadal pozostaje ono roszczeniem wekslowym jedynie dodatkowo uzupełnionym o elementy faktyczne wynikające ze stosunku podstawowego. Są to nadal dwa odrębne stosunki prawne .

Odwołując się do wybranych judykatów Sądu Najwyższego, wspierających te wnioski, Sąd zaakcentował także , iż przyjęcie poglądu przeciwnego , reprezentowanego przez stronę porwaną , powodowałoby , że zabezpieczenie spłaty zobowiązania za pomocą weksla traciłoby sens , skoro spełnia ono swoje funkcje tylko wówczas , gdy istnieje możliwość dochodzenia realizacji wierzytelności dłużnika , w tym właśnie uproszczonym trybie , wiążąc się z ułatwieniami w zakresie zabezpieczenia i egzekucji takiego długu, dostępne tylko w postępowaniu sądowym.

Zdaniem Sądu nie jest dostatecznym argumentem przeciwko zaprezentowanemu stanowisku brzmienie art. 67 ustawy o podatku akcyzowym albowiem sięgnięcie po instrument dyskonta weksla czy jego sprzedaży jako papieru wartościowego w ramach egzekucji administracyjnej nie wyklucza możliwości zaspokojenia należności wekslowej w sposób do którego sięgnął Skarb Państwa , formułując żądanie pozwu.

Dla poparcia tej części swojego stanowiska , Sąd Okręgowy odwołał się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2017r , w sprawie o sygnaturze III CZP 117/16 , podnosząc , że wprawdzie rozstrzygnięcie to zapadło na tle nieco innego stanu faktycznego , tym nie mniej zawarta w nim generalna ocena dotycząca samodzielności zobowiązania wekslowego , niezależnie od tego jaki ma charakter wierzytelność , która dokument weksla zabezpiecza, ma walor ogólniejszy , do której można odwołać się także oceniając zarzut niedopuszczalności drogi sądowej w rozstrzyganym sporze.

Oceniając jako niezasadny , wniosek strony pozwanej o wstrzymanie wykonania nakazu , Sąd Okręgowy stanął na stanowisku , że w warunkach nie podzielenia zarzutu niedopuszczalności drogi sądowej , odeprzeć należy zasadniczy argument spółki (...) , wspierający to żądanie , a mianowicie , iż nakaz zapłaty został wydany bezpodstawnie , w warunkach naruszenia prawa.

Za jego uwzględnieniem nie przemawia , zdaniem Sądu także argumentacja pozwanej o tym , iż w sytuacji realizacji nakazu grozi spółce niepowetowana strata. W sytuacji w której (...) nie neguje zasady swojej odpowiedzialności za dług wobec Skarbu Państwa , taka ewentualna konsekwencja, nie została bowiem nawet uprawdopodobniona. Co więcej , gdyby okazało się , że kwota stwierdzona nakazem nie była stronie powodowej należna, pozwana ma możliwość dochodzenia jej zwrotu, od podmiotu niezagrożonego niewypłacalnością.

W zażaleniu od tego postanowienia spółka (...) , obejmując jego zakresem punkty II i III sentencji orzeczenia Sądu I instancji postulowała wydanie przez Sąd Apelacyjny rozstrzygnięcia reformatoryjnego i odrzucenie pozwu

przy przyjęciu , iż zarzut niedopuszczalności drogi sądowej dla dochodzenia roszczenia przez Skarb Państwa był uzasadniony.

Skarżąca domagała się również przyznania na swoją rzecz od strony przeciwnej kosztów postępowania zażaleniowego.

Środek odwoławczy został oparty na zarzucie naruszenia prawa procesowego , w sposób mający dla treści orzeczenia istotne znaczenie , a to :

- naruszenia art. 199 §1 pkt 1 kpc w następstwie jego błędnej wykładni i w konsekwencji niezastosowania , mimo , że droga sądowa dla dochodzenia należności publiczno - prawnej jest niedopuszczalna oraz

- art. 492 §3 zd. drugie kpc , wobec nie uwzględnienia wniosku o wstrzymania nakazu zapłaty mimo , że istniały ku temu dostateczne podstawy tak faktyczne jak i prawne.

W motywach zażalenia strona pozwana powtórzyła swoje stanowisko zawarte w zarzutach od nakazu zapłaty , wspierające postawiony zarzut niedopuszczalności drogi sądowej z uwagi na publiczno - prawny charakter zarówno zaległości w opłacie paliwowej jak i wynikającej z podatku akcyzowego , w związku z nabyciem przez skarżącą wyrobów akcyzowych n w obrocie wewnątrzspółnotowym które są przedmiotem roszczenia Skarbu Państwa , w sposób szczególny akcentując to , że:

- sam fakt , że należności te zostały zabezpieczone wekslem jako instrumentem o charakterze cywilnym nie oznacza , że można jej dochodzić przed Sądem powszechnym ,

- wystawienie weksla nie stanowi podstawy ekonomicznej zaciągnięcia zobowiązania, a jego źródło jest zawsze poza stosunkiem wekslowym i ma swoją podstawę w innym stosunku prawnym / w stosunku podstawowym / , którym w odniesieniu do stron sporu ma charakter publiczno prawny , co powinno przesądzać o trafności postanowionego przez skarżącą zarzutu,

- pomiędzy obydwojema tymi stosunkami , pomimo , że powód odwołuje się do stosunku wynikającego z weksla , istnieje ścisła więź , a szczególny charakter źródła zobowiązania pozwanej powinno być decydujące dla oceny zasadności zarzutu prowadzącego do odrzucenia pozwu,

- należności publiczno - prawne podlegają egzekucji administracyjnej, na podstawie administracyjnego tytułu wykonawczego, a tylko gwarancyjny charakter weksla wystawionego przez (...) i wręczenie go stronie przeciwnej , nie może wpływać w żaden sposób na to , że droga sądowa dla dochodzenia stwierdzonej nim należności jest wyłączona . W przeciwnym wypadku Sąd powszechny , w ramach sporu stron oceniałby istnienie i rozmiar zobowiązania natury podatkowej , a co więcej, stroną takiego postępowania byłby organ administracyjny , który jest samodzielnie uprawniony do takiego ustalenia oraz wystawienia administracyjnego tytułu wykonawczego przeciwko dłużnikowi-realizowanego na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Sytuacja taka mogłaby , zdaniem skarżącej, doprowadzić do funkcjonowania w obrocie dwóch różnych tytułów przeciwko pozwanej mających te sama podstawę materialną , dotycząc tej samej należności.

- weksel wystawiony przez załącą się miał służyć zabezpieczeniu zapłaty należności akcyzowej , a wobec tego , skoro jest papierem wartościowym to należność nim stwierdzona może być realizowana tylko tak , jak to wynika z brzmienia art. 73 ust. 2 ustawy o podatku akcyzowym albo przez sprzedaż lub jego dyskonto. Tym bardziej wykluczona jest zatem dla tego celu droga postępowania cywilnego przed Sądem powszechnym.

Pozostałą część motywów zażalenia pozwana poświęciła negacji odmowy wstrzymania nakazu zapłaty, przy czym koncentrując się tylko na , jej zdaniem, bezpodstawnym wydaniu orzeczenia w formie nakazu . Bliżej nie odniosła się do argumentów , które powołał Sąd Okręgowy uznając wniosek o wstrzymanie za merytorycznie niezasadny.

Odpowiadając na zażalenie reprezentująca Skarb PaństwaP. (...)domagała się jego oddalenia jako pozbawionego usprawiedliwionych podstaw i polemicznie odniosła się do wszystkich argumentów podniesionych przez spółkę z K..

Domagała się również przyznania na swoją rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Rozpoznając zażalenie , Sąd Apelacyjny rozważył :

Środek odwoławczy strony pozwanej nie jest uzasadniony i podlega oddaleniu.

Art. 2 kpc odczytywany łącznie z art. 1 kpc, określa zakres, jednocześnie stanowiąc źródło domniemania dopuszczalności drogi sądowej w sprawach cywilnych.

Z kolei dopuszczalność drogi sądowej jest nie rozłącznie związana z pojęciem sprawy cywilnej oraz realizacją prawa do Sądu w postępowaniu cywilnym jak również relacją pomiędzy drogą sądową w sprawach cywilnych , a innymi postępowaniami w tym postępowaniem o charakterze administracyjno prawnym.

Konstrukcja domniemania drogi sądowej w sprawach cywilnych dla ich rozstrzygnięcia , przekłada się przy tym na obowiązek Sądu [cywilnego] ,zgodnie z treścią którego ma on rozstrzygnąć każdą konkretną sprawę poddaną mu pod osąd chyba , że domniemanie dopuszczalności drogi sądowej zostanie wyłączone.

Wyłącznie to powinno wynikać z indywidualnej normy prawnej z której w sposób nie budzący wątpliwości interpretacyjnych wynika , że indywidualna sprawa zostaje przekazana w zakresie rozstrzygnięcia innemu , określone organowi. Przy tym za taki przepis przekazujący organowi administracyjnemu do rozpoznania sprawę [[cywilną] może być uznany tylko taki , który wyraźnie wskazuje organ , który rozstrzygnąć ją ma w drodze indywidualnej decyzji administracyjnej.

Domniemanie o którym była mowa wyżej, ma także i to następstwo , że wykładania tego rodzaju norm musie mieć charakter restryktywny.

/ por również w tej materii , powołane jedynie dla przykładu judykaty Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 1994 , sygn. III CZP 36/94 z 1 marca 2000, sygn. I CKN 1311/98 , 3 stycznia 2007 , sygn.IV CSK 312/06, 4 grudnia 2009 , sygn. III CSK 75/09 , wszystkie powołane za zbiorem Legalis./

To , co powiedziano do tej pory uwypukla ścisły funkcjonalny związek pomiędzy opisanym domniemaniem , a pojęciem sprawy cywilnej , wymagając definiowania samego tego pojęcia.

Sprawa cywilna jest przedmiot rozstrzygnięcia Sądu ukształtowany przez inicjujące postępowanie powoda [wnioskodawcę]. Przedmiotem tym jest roszczenie procesowe definiowane przez dwa elementy : treść żądania udzielenia ochrony prawnej oraz okoliczności faktyczne powołane dla jego uzasadnienia. Obydwa , traktowane łącznie , konkretyzują stosunek prawny zachodzący pomiędzy stronami , kształtują charakter sprawy , tym samym nadając lub odejmując jej przymiot sprawy cywilnej.

/ por. w tej materii także rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1998, sygn. I CKN 1000/97, z 10 marca 1999, sygn. II CKN 340/98 - powołane za zbiorem Lex oraz z 13 maja 2016, sygn.. IIICSK 244/15, publ. OSN ZD A z 2018 poz.13/

Gdy dokona się konfrontacji tych porządkujących uwag natury ogólnej z faktami ustalonymi w rozstrzyganej sprawie, to usprawiedliwionym będzie wniosek , niż zarzut niedopuszczalności drogi sądowej sformułowany przez spółkę (...), wbrew jej zarzutom zawartym w zażaleniu , został trafnie uznany przez Sąd I instancji za niezasadny.

To, w jaki sposób strona powodowa sformułowała w pozwie roszczenie procesowe, w ten sposób definiując na potrzeby rozstrzyganej sprawy jej przedmiot , wyznaczając równocześnie granice kompetencji jurysdykcyjnej Sądu dla jej rozstrzygnięcia, przesądziło także o jej charakterze jako sprawy cywilnej w rozumieniu art. 1 kpc.

Równocześnie strona przeciwna broniąc się przed nim nie zdołała wykazać , że domniemanie drogi sądowej dla rozpoznania tak zindywidualizowanego roszczenia jest wyłączone w tym w szczególności , iż właściwym do orzekania o żądaniu Skarbu Państwa jest organ administracyjny , w drodze indywidualnej decyzji.

Treść żądania Skarbu Państwa skierowanego przeciwko pozwanej spółce w połączeniu z okolicznościami faktycznymi powołanymi dla jego uzasadnienia, w sposób jednoznaczny wskazują , że należność dochodzona pozwem ma swoją podstawę w wekslu własnym , wystawionym przez pozwaną na zabezpieczenie spłaty zobowiązania z tytułu opłaty paliwowej i podatku akcyzowego. Zobowiązania tego nie zrealizowała pomimo upływu terminu , w którym powinna tego dokonać.

Zatem podstawą dochodzonego roszczenia jest stosunek wekslowy , mający z natury swojej charakter stosunku cywilnoprawnego, niezależnie od tego jaki charakter ma źródło należności znajdującej się u podstaw wystawienia dokumentu weksla [[własnego]], służącego jej zabezpieczeniu.

Zobowiązania tej natury różnią się od innych stosunków obligacyjnych tym , że nie wynika z nich przyczyna zaciągnięcia zobowiązania . Tkwi ona zatem w innym , wynikającym z samego wystawienia i wręczenia weksla remitentowi, stosunku prawnym , odrębnym od tego , ze względu na który strony zdecydowały się na powstanie zobowiązania wekslowego .

Na tym polega zasadnicza różnica i wzajemna odrębność i autonomia pomiędzy obydwooma tymi stosunkami zobowiązaniowymi .

Stąd też nie ma racji pozwana tak akceptując, w ramach stawianego zarzutu publiczno prawny charakter zobowiązania wynikającego ze stosunku podstawowego , którego zabezpieczeniu służył dokument wystawionego przez nią weksla.

/ por. także w tej kwestii , wypowiedające zbieżne z zaprezentowanym , stanowisko zawarte w powołanych tylko przykładowo orzeczeniach Sądu Najwyższego z 7 stycznia 1967r , sygn.. III CZP 19/66[zasada prawna] z 16 września 2004, sygn.IV CK 712/03, i z 11 marca 2011, sygn.II CSK 311/10 , wszystkie powołane za zbiorem Lex/

Obydwa te stosunki - wekslowy oraz ten wynikający ze stosunku podstawowego , [w rozstrzyganej sprawie o charakterze publiczno- prawnym] pozostają jednak ze sobą w oczywistym związku , zarówno o charakterze funkcjonalnym z uwagi za zabezpieczający charakter weksla własnego jak i prawnym , przejawiającym się w tym , że wykonanie przez dłużnika zobowiązania z jednego z nich , prowadzi do wygaśnięcia w tym samym zakresie , długu dla którego źródłem jest drugi.

Jednakowoż ów związek pozostaje bez znaczenia dla oceny zgodnie z którą, w relacji pomiędzy zobowiązaniem wystawcy weksla i zobowiązaniem wynikającym ze stosunku podstawowego mamy do czynienia z dwoma niezależnymi stosunkami prawnymi, a w konsekwencji dochodzenia z nich roszczeń - z dwiema odrębnymi sprawami- którym przedmiotem są inne roszczenia w znaczeniu procesowym.

/ por. w tej kwestii także judykat SN z dnia 16 grudnia 2015r , sygn. IV CSK 131/ 15 , powołany za zbiorem Legalis/

Skoro zatem Skarb Państwa, w rozstrzyganej sprawie, zdecydował się na takie ukształtowanie roszczenia dochodzonego pozwem , że odwołał się w jego podstawie faktycznej do stosunku wekslowego , jako źródła odpowiedzialności pozwanej spółki , stosunku mającego stosunek cywilno prawny charakter , to tego rodzaju wybór determinuje wniosek o cywilnym charakterze rozstrzyganej przez Sąd sprawy oraz uznanie , że właściwą dla jej rozstrzygnięcia jest droga sądowa.

Bez znaczenia z tego punktu widzenia pozostaje to , że obrona podjęta przed tym roszczeniem opierać się może na odwołaniu się przez pozwaną do argumentów faktycznych i zarzutów , wynikających ze stosunku podstawowego. Będą one miały ewentualny wpływ na zakres odpowiedzialności wekslowej spółki (...), jako wystawcy weksla własnego.

Takie odwołanie mimo ,że stosunek ten ma publiczno - prawny charakter , nie powoduje , że droga sądowa dla roszczenia mającego wekslowe źródło jest wyłączona.

Wobec tego nie ma racji skarżąca także , gdy odwołuje się do wynikającej z przepisów ustawy o podatku akcyzowym z dnia 6 grudnia 2008r , w brzmieniu tekstu jednolitego z 25 marca 2014 [DzU z 2014 poz. 752] , możliwości zabezpieczenia należności akcyzowej - także poprzez weksel własny - art. 67 pkt 4 ustawy - jak również do art. 73 ust.2 ustawy , wskazującego na sposób zaspokajania z zabezpieczenia należności akcyzowej, w tym poprzez sprzedaż dokumentu weksla w ramach postępowania egzekucyjnego w administracji . Argumenty te odnoszą się wprost do stosunku podstawowego , który nie jest w rozstrzyganej sprawie podstawą dochodzonego przez Skarb Państwa roszczenia.

Nie są trafnymi także te argumenty , którymi skarżąca wspiera zarzut naruszenia art. 492 §3 kpc.

Jak już wskazano wyżej , w tej części swojego stanowiska skoncentrowała się tezie o braku podstaw do wydania nakazu , w warunkach niedopuszczalności drogi sądowej. Uznanie , iż jej stanowisko w tym zakresie nie jest trafne powoduje , że przy braku wskazania innych przyczyn z powodu których norma ta miałyby być przez Sąd Okręgowy wadliwie niezastosowana , wystarczy w ramach oceny tego zarzutu wskazać , że jego ocena , iż brak jest podstaw do wstrzymania wykonania nakazu jest poprawna.

Z podanych przyczyn , w uznaniu zażalenia za niezasadne , Sąd Apelacyjny orzekł o jego oddaleniu , na podstawie art. 385 kpc w zw z art. 397 §2 kpc.

Z uwagi na incydentalny charakter postępowania wywołanego zażaleniem pozwanej, Sąd II instancji nie rozstrzygał o kosztach postępowania zażaleniowego. Będzie to rzeczą Sądu Okręgowego przy czym jego treść pozostanie pochodną ostatecznego wyniku sporu stron.

SSA Rafał Dzyr SSA Grzegorz Krężolek SSA Paweł Rygiel